

energieke regio

de natuur en
milieufederaties

Meer Met Minder
Energie

Gemeente Leusden
Ingenomen op - 4 APR. 2014
Reg.nr.:

Gemeente Leusden (Ut)
t.a.v. College van B&W en Gemeenteraad
Postbus 150
3830 AD LEUSDEN

uw kenmerk -	ons kenmerk 12135-bri-140402	bijlage(n) 1
Betreft VNG Ondersteuningsprogramma Energie		datum 3 april 2014

Geachte leden van het College van B&W en leden van de Gemeenteraad,

Op 20 maart jl. heeft VNG u een brief gestuurd over het 'Ondersteuningsprogramma Energie' (kenmerk: ECFD/U201400578). In deze brief wordt een ondersteuningsprogramma voor gemeenten aangekondigd, om nadere invulling te geven aan afspraken uit het SER Energieakkoord, gericht op energiebesparing in de koopwoningensector. Hiervoor is voor de periode 2014-2016 een budget van € 15 miljoen beschikbaar.

Voordat de afzenders van deze brief (Meer Met Minder, Natuur en Milieufederaties en Energieke Regio) zich verder aan u voorstellen, willen wij graag aangeven wat wij gezamenlijk voor uw gemeente kunnen betekenen:

- Wij kunnen de vraag naar energiebesparing bij particulieren stimuleren met deur-tot-deur-bezoeken en samen met / via lokale collectieve bewonersinitiatieven.
- Wij kunnen belangstellende bewoners verbinden aan capabele lokale marktpartijen en bieden verschillende vormen van facilitatie.
- Wij kunnen via het woningdossier de voortgang van particulieren volgen en hen op een later moment stimuleren tot nieuwe maatregelen.
- Wij kunnen (reeds ontwikkelde) instrumenten en *tools* leveren voor uw aanpak of samen met u een regionale aanpak (mede) ontwikkelen.
- Wij bieden een reeds bestaand energie servicepunt (energieloket).
- Wij kunnen de opgave in de koopsector verbinden aan bestaande regionale netwerken en aan opgaven in bijvoorbeeld de huursector, utiliteitsbouw en MKB.
- Wij kunnen de benodigde ondersteuningsstructuur voor lokale en regionale energiebesparing en opwekking (mede) uitvoeren. Het energieloket zal daar een belangrijk onderdeel van zijn.
- Wij kunnen desgewenst voor uw gemeente en de andere gemeenten in uw regio de coördinatie van de aanvraag naar VNG verzorgen.

Met deze brief laten wij u kennis maken met het samenwerkingsverband van Natuur en Milieufederaties, Meer Met Minder en Energieke Regio. Samen hebben zij een breed scala aan instrumenten om uw ondersteuningsstructuur te versterken en verrijken. In aansluiting op goede lokale initiatieven die er ongetwijfeld al zijn en ideeënvorming die al plaatsvindt. Hieronder stellen wij ons aan u voor.

Natuur en Milieufederaties

De Natuur en Milieufederaties zijn provinciaal georganiseerd, zijn landelijk dekkend en toch lokaal geworteld. Zij hebben hun *roots* in lokaal actieve bewonersgroepen en hebben een sterk netwerk onder ambtenaren, bestuurders en lokale volksvertegenwoordigers. Zij hebben een *track record* in het faciliteren van bewonersinitiatieven. Dat doen zij onder meer met hun Servicepunten voor energie initiatieven, zoals die zijn opgebouwd in het project HIER opgewekt. In heel Nederland hebben de Natuur en Milieufederaties daarnaast projecten uitgevoerd en begeleid rond energiebesparing.

Meer Met Minder

Stichting Meer Met Minder wordt vanuit de brancheorganisatie Bouwend Nederland ingezet om de lokale particuliere vraag te verbinden met het kwalitatieve aanbod. De stichting heeft daarvoor een breed pallet van ondersteunende instrumenten voor zowel bewoners als bedrijven in de aanbidding en een groeiend aantal ondernemers die zich aansluiten en kwalificeren.

Energieke Regio

Energieke Regio is in 2012 ontstaan als lokaal particulier initiatief, in samenwerking met de gemeente Goeree-Overflakkee en de lokale Rabobank. De missie van Energieke Regio is: ".... het gebouw-gebonden energieverbruik beperken en het decentraal duurzaam opwekken van energie stimuleren." Hiertoe is in 2013 in de gemeente Goeree-Overflakkee, ondersteund door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, een local-for-local pilotproject gestart, met groter dan verwacht succes. Energieke Regio heeft een projectaanpak met verschillende methoden en technieken voor het lokale MKB, maatschappelijke organisaties en particulieren ontwikkeld. Inmiddels bereidt Stichting Energieke Regio i.o., in samenwerking met het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rabobank Nederland, gemeente Goeree-Overflakkee, Stichting Meer Met Minder, Stichting Natuur & Milieu en Natuur & Milieufederatie Zuid-Holland, een Green Deal voor.

Samen meer dan de som der delen

De samenwerking tussen Energieke Regio, de Natuur en Milieufederaties en Meer Met Minder resulteert in een complete 'one-stop-shop' aanpak in uw gemeente, met ruimte voor en inzet van lokale partijen, zowel bewoners(collectieven), bedrijven als intermediaire organisaties, en met ruimte voor lokaal maatwerk. Wij bieden meer dan VNG u vraagt!

Het voorstel van VNG gaat uit van een ondersteuningsstructuur per regio, waarbij tevens een voorstel gedaan is welke gemeenten samen een regio zouden kunnen vormen. Per regio kan één aanvraag voor financiële ondersteuning ingediend worden. De aanvraag vanuit de regio dient uiterlijk 15 juni 2014 ingediend te zijn. Dit samenwerkingsverband biedt aan voor uw gemeente en de andere gemeenten in uw regio de coördinatie van de aanvraag naar VNG te verzorgen en de ondersteuningsstructuur verder op te zetten. Ook kunnen wij onderdelen van de ondersteuningsstructuur mede ontwikkelen of uitvoeren. Zo kunt u nog dit jaar aan de slag, zonder noemenswaardige inzet van eigen ambtenaren!

Hoe verder?

Gezien de korte tijd die nog rest om één voorstel per regio bij VNG in te dienen en de VNG-bijdrage veilig te stellen, stellen wij voor dat, indien u interesse heeft in dit aanbod, u ons snel benadert. U kunt ons het best bereiken via Meer Met Minder. Wij zullen van onze kant ook de bij ons bekende contactpersoon in uw regio benaderen. Efficiënt en effectief handelen is het devies.

Meer informatie vindt u in de bijgevoegde flyer 'Kleur uw gemeente Groen' en in het Energieke Regio filmpje met o.a. André Kuipers, dat u terugvindt op www.energiekeregio.nl. Wij gaan graag met u aan de slag en hopen op een plezierige samenwerking!

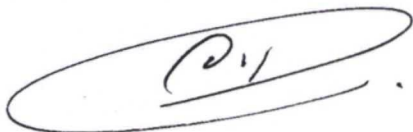
Met vriendelijke groet,

Krijn Ratsma
voorzitter Stichting Energieke Regio i.o.

Lot van Hooijdonk
coördinator energiebesparing Natuur en Milieufederaties
en adjunct-directeur Natuur en Milieufederatie Utrecht

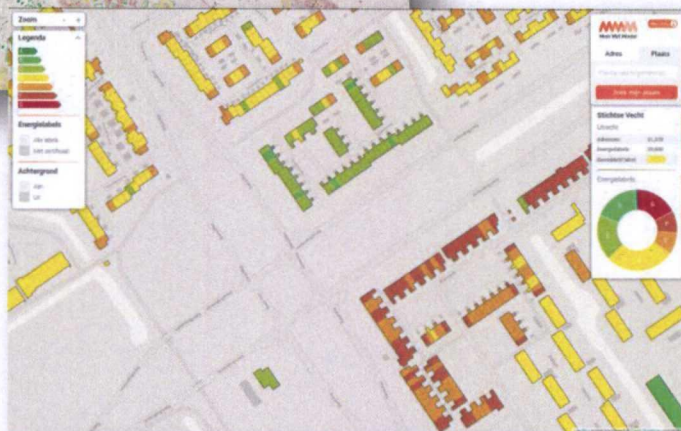
Chris Bruijnes
directeur Meer Met Minder

Nadere informatie:

Lot van Hooijdonk	06 2707 4597	l.van.hooijdonk@nmu.nl
Krijn Ratsma	06 5363 9899	info@energiekeregio.nl
Chris Bruijnes	06 2001 3581	c.bruijnes@meermetminder.nl

Kleur uw Gemeente **Groen!**

*De One-Stop-Shop aanpak om straten en wijken **groen** te kleuren*

Inhoud

Het stappenplan	2
1. Raadpleeg de atlas	2
2. Kies uw wijk	3
3. Benader de bewoners 1:1	3
4. Organiseer kwalitatief aanbod & faciliteer	4
5. Ontwikkel aantrekkelijk aanbod.....	5
6. Volg de doorloop van het proces	5
7. Oogst waardering en laat dit zien	6
8. Kleur de atlas groen.....	6
9. ... Ga terug naar 1!.....	6
10. Waar gebeurt dit al?.....	7
Contacten	7

Het stappenplan

Kleur uw Gemeente Groen! is een one-stop-shop aanpak die in uw gemeente of regio kan worden uitgevoerd. Het bestaat in hoofdlijnen uit de volgende stappen:

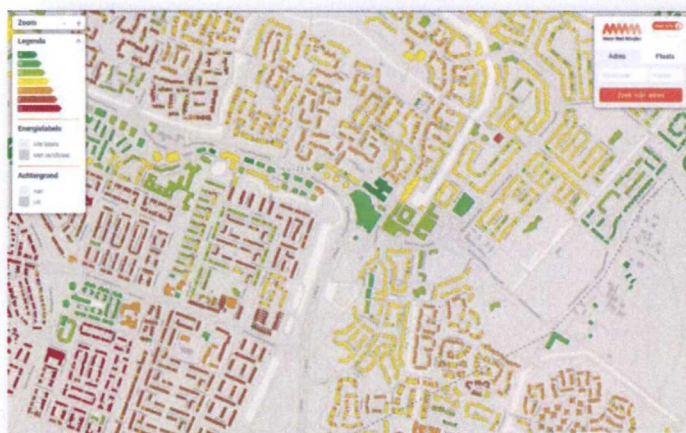
1. Raadpleeg de atlas
2. Kies uw wijk
3. Benader de bewoners 1:1
4. Organiseer kwalitatief aanbod & faciliteer
5. **Ontwikkel aantrekkelijk aanbod**
6. Volg de doorloop van het proces
7. Oogst waardering en laat dit zien
8. Kleur de atlas groen
9. ... Ga terug naar 1!

Dit stappenplan biedt alle ruimte voor eigen invulling en wordt ondersteund door de organisaties op de voorpagina. Alle onderdelen worden kort toegelicht.

1. Raadpleeg de atlas

Via de website www.energielabelatlas.nl krijgt u direct een beeld van de energielabels van de woningen in uw gemeente. De meeste woningen zijn indicatief gelabeld op basis van openbare data. Via een eenvoudige wizard kunnen bewoners hun gegevens bijstellen en het energielabel op basis hiervan opnieuw laten berekenen. Dat levert een betrouwbaar resultaat.

Daarnaast staan alle gecertificeerde energielabels in de atlas. In de afbeelding hiernaast ziet u de uitkomst van de wizard, nadat relevante woninggegevens door de eigenaar zijn ingevoerd. De aanpassing van het indicatieve energielabel is ook onderdeel van stap 3.

2. Kies uw wijk

De keuze van de wijk of straat die in aanmerking komt voor een gerichte benadering wordt bepaald door verschillende factoren, zoals:

- de energetische situatie
- samenstelling van de wijk (o.a. inkomensverdeling)
- type woningen en uniformiteit
- aanwezige actieve bewoners, wijkcomités
- maatregelpotentieel
- ...

Voor de energetische situatie van de wijk wordt dezelfde database gebruikt als voor de Energielabelatlas. Die data kunnen in de Expertmodule van het Woningdossier in statistieken en scenario's worden verwerkt. Een afbeelding van het overzicht 'beste en slechtste straten' ziet u hiernaast. Tevens kunnen in de scenario's maatregelpakketten worden doorgerekend.

3. Benader de bewoners 1:1

Er zijn verschillende manieren om met bewoners over energiebesparing in contact te komen. Soms is er een actieve groep in de wijk aanwezig en soms komen mensen op een energiemarkt af. Ook kunnen contacten gelgd worden via energie coöporaties, kerken, sportclubs, buurtverenigingen en ander sociale verbanden. Een vrij nieuwe aanpak is de *door-to-door* (D2D) benadering, waarbij jonge opgeleide mensen, voorafgegaan door een aankondiging vanuit de gemeente (zie beeld hiernaast), aan de voordeur in contact komen met de woningeigenaar. Deze mensen worden professioneel ondersteund en maken gebruik van een iPad mini, waarop de looproutes zijn geprogrammeerd. Bezochte woningen worden geregistreerd, vragen zijn opgenomen en het nieuwe indicatieve energielabel wordt ter plekke vastgesteld.

Tevens wordt de interesse gepeild voor een collectieve aanpak van energiebesparende maatregelen. Het platform voor de woningeigenaar is www.woningdossier.nl, waarvan de data weer geladen worden in de database van de Energielabelatlas. Bewoners kunnen zelf zien wie in de buurt meedoen. Op basis van deze benadering worden geïnteresseerde bewoners benaderd voor een vervolgartie. Dit kan een bijeenkomst zijn, een adviesgesprek aan huis of ondersteuning bij offerteaanvragen.

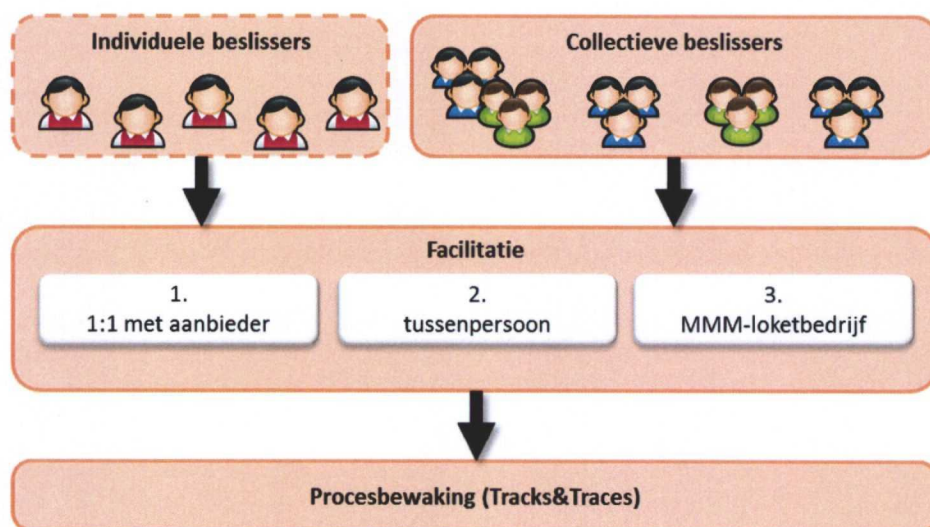
4. Organiseer kwalitatief aanbod & faciliteer

Bedrijven kunnen zich in deze aanpak kwalificeren als een one-stop-shop aanbieder, hetgeen zich vertaalt in aansluiten bij Meer Met Minder. Voor het organiseren van het aanbod voor geïnteresseerde woningeigenaren kan een bijeenkomst met (lokale) aanbieders worden georganiseerd met als onderdelen:

- het aanbod zich aan te sluiten onder de Erkenningregeling Meer Met Minder;
- een kennismaking en informatie-uitwisseling met lokale spelers, zoals actieve bewoners, lokale banken en andere dienstverleners;
- financieringsmogelijkheden, zowel landelijk als lokaal;
- toepassing van een eventuele energiebesparingsgarantie;
- afspraken over de wijze waarop de vraag wordt ontsloten voor het aanbod;
- mogelijkheid om deel te nemen aan specifieke cursussen etc.

De aanbieders kunnen deelnemen aan de infrastructuur onder de Energielabelatlas, zoals het Woningdossier. Daarmee wordt geborgd dat de processen richting de klant adequaat en netjes verlopen. Ook gaan we op zoek naar bedrijven die in staat zijn woningen ineens integraal te verbeteren

Bij het opzetten van de facilitatie kan door bewoners worden gekozen voor 3 varianten, die de onderstaande figuur worden geïllustreerd. Uitgangspunt daarbij is dat deze facilitatie op onafhankelijke leest is geschoeid.

Van belang is dat de woningeigenaren vrij zijn in de weg die zij willen bewandelen om energiebesparende maatregelen te nemen, en dat de procesbewaking in de uitvoering strak in één hand blijft (Tracks&Traces, zie 6). Wel kan worden gekozen tussen 2 of 3 als faciliterend aanbod. Ook is in de infrastructuur mogelijk gemaakt dat bij collectieve aanbestedingen 3 bewoners meedoen in de beoordeling van de offertes. Een belangrijke faciliterende rol zal worden vervuld door de regionale servicepunten van de Natuur & Milieufederaties, door bewoners die in collectieve verbanden verder willen gaan, te ondersteunen.

5. Ontwikkel aantrekkelijk aanbod

De kern voor succesvolle implementatie van energiebesparende maatregelen is een aantrekkelijk aanbod. De aantrekkelijkheid manifesteert zich met name in de volgende aspecten:

1. verlaging van de energierekening met een aantrekkelijk terugverdiendtijd;
2. verlaging in de aanschafkosten door gezamenlijke inkoop van maatregelen;
3. aantrekkelijke financiering;
4. waardeontwikkeling van de woning (groen op de kaart);
5. comfortverbetering;
6. gezondere woning
7. geen gedoe: zorgeloos verbouwen.

De kunst is niet alleen deze voordelen te benoemen, maar ze ook daadwerkelijk te leveren en te borgen. Dit concrete 'product' kan vanuit de onafhankelijke facilitatie worden geleverd:

- ad 1.* uitkomsten van de wizard in de Energielabelatlas, eventueel gespecificeerd door nader (maatwerk)advies; aangevuld met een verzekeringsproduct (i.o. bij BouwGarant);
- ad 2.* te regelen met het (lokale) aanbod, naar aanleiding van de D2D-benadering van bewoners;
- ad 3.* aan te bieden via het Nationaal Energiebesparingsfonds, de lokale bank, of via een duurzaamheidslening van de gemeente;
- ad 4.* onderbouwd met onderzoek naar verkoopbaarheid van woningen (Universiteit van Tilburg en Maastricht);
- ad 5.* te onderbouwen met referenties van bewoners die maatregelen genomen hebben;
- ad 6.* eventueel te onderbouwen met het Binnenmilieuprofiel van Meer Met Minder/ISSO (publicatie 82.4). Dit profiel is nog niet opgenomen in het Woningdossier, maar dat behoort wel tot de mogelijkheden.
- ad 7.* Het one-stop-shop principe in de uitvoering: zoveel mogelijk zorg uit handen via bedrijven en facilitering

6. Volg de doorloop van het proces

Zodra de besluitvorming bij bewoners eenmaal heeft geleid tot actie, is het van belang dat de doorloop van de uitvoering nauwlettend wordt gevolgd. Dit verhoogt het vertrouwen bij bewoners, omdat een onafhankelijke partij meekijkt in het proces. Tevens voorkomt dit *Track&Traces* systeem klachten over te late leveringen etc.

In de afbeelding hiernaast een voorbeeld van het *Track&Traces* systeem van het Woningdossier.
(Ter bescherming zijn privacygevoelige gegevens weggehaald.)

The screenshot shows the 'Mijn Woningdossier' interface. At the top, there is a navigation bar with 'Home', 'Inzichten', 'Organisatie', 'Registratie', 'oms', 'meldingen', 'collectieve aanvraag', 'beheerplan', 'track & trace', 'aankopen', and 'uitvoeren'. The main section is titled 'Track & trace' and contains a progress indicator with steps: 1. Offerte aangevraagd (14), 2. Offerte niet aangevraagd (23), 3. Offerte aangevraagd (10), 4. Leverancier moet LL, 5. Bevestigen termijn contracteer verbinten (K), 6. Offerte afgewezen door klant (15), 7. Opdracht in uitvoering (1), 8. Offerte afgewezen door leverancier (20).

Offerte nr.	datum verbinding	Contracthouder	Leverancier	Acties
2014020700003	21-03-2014 12:05	Deu	Bl	
2014030700002	25-03-2014 18:44	Deu	BT	
2014022800001	28-02-2014 09:12	Deu	Fy	
2014022200002	18-03-2014 04:23	Deu	Bl	
2014021000001	25-02-2014 12:47	Deu	ET	
2014020900007	24-02-2014 02:47	Deu	Aa	03
2014020900002	25-02-2014 12:48	Zun	ET	
2014020900001	18-03-2014 02:55	Zun	Bl	
2014020400003	27-02-2014 04:36	Sing	Aa	03
2014011000003	26-03-2014 09:43	Sing	Bl	

7. Oogst waardering en laat dit zien

Een belangrijk factor die het vertrouwen bij de bewoners bepaalt, is de transparantie waarmee zij inzicht krijgen in de kwaliteit van de aanbieder. Als onderdeel van dit One-Stop-Shop aanbod wordt een klantbeoordeling aangeboden.

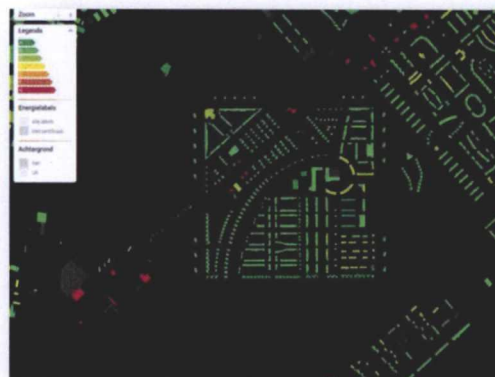
Na oplevering van de werkzaamheden worden de bewoners vanuit het Track&Traces-systeem gevraagd een klantbeoordeling te doen. Deze beoordeling komt op de openbare website www.meermetminder.nl te staan en kan daarmee door iedereen worden geraadpleegd.

8. Kleur de atlas groen

De voortgang van de voorgaande stappen worden zichtbaar op www.energielabelatlas.nl. Op basis van bijgehouden statistieken kan de voortgang van vergroening in de gemeente realtime worden bijgehouden en kunnen inwoners dit desgewenst raadplegen.

Vanuit de backoffice van deze atlas kunnen verbeterpercentages etc. worden geleverd, zodat de gemeente kan laten zien hoe goed zij het doet. Meer Met Minder overweegt jaarlijks een overzicht uit te brengen van dergelijke statistieken.

9. ... Ga terug naar 1!

Grootschalige woningverbeteringen lukken nooit in één slag. Bewoners zijn vaak niet direct toe aan een investeringsbeslissing, omdat er nog tal van andere bestedingen aankloppen. Daarom is het van belang dat 'het wiel draait', dat wil zeggen: van een periodieke herhaling van de aanpak tot een consistent verbeterproces. Dit kan er ook toe leiden dat mensen in een vervolgstap weer nieuwe energiebesparende maatregelen treffen, zich energiezuiniger gaan gedragen¹, en andere mensen enthousiasmeren om ook mee te doen.

¹Magriet van Lidth de Jeude, Casper Noach en Michel Handgraaf; Energiebesparing: de relatie tussen verbruiksgedrag en investeren; Ecofys 2014

10. Waar gebeurt dit al?

De aanpak van 'Kleur uw Gemeente Groen' gebeurt in verschillende varianten al in de volgende gemeenten:

- Hardenberg, Blok voor Blok-programma in de dorpen Balkbrug, Dedemsvaart en Slagharen. Aantal woningen bezocht 3.000; ca. 350 verbeterde woningen
- Goes; in het dorp 's Heerhendrikskinderen, 450 Woningen bezocht; 100 eigenaren zijn voornemens maatregelen te nemen (loopt)
- Den Haag (Zeeheldenkwartier), 350 woningen bezocht (50% niet thuis); 20 eigenaren zijn voornemens maatregelen te nemen, (loopt)
- In de planning zijn reeds opgenomen:
  - o Kapelle
  - o Leiden
  - o Nuth
  - o ... uw gemeente?

Contacten

Chris Bruijnes
(Meer Met Minder)

tel. 06 20 01 35 81

c.bruijnes@meermetminder.nl

Lot van Hooijdonk
(Natuur&Milieufederaties)

tel. 06 27 07 45 97

l.van.hooijdonk@nmu.nl

Krijn Ratsma
(Energieke Regio)

tel. 06 53 63 98 99

info@energiekeregio.nl

Paul Schumacher
(Bouwend Nederland)

tel. 079 325 21 06

p.schumacher@bouwendnederland.nl